

Projekt je realizovaný vďaka podpore:

4. november 2013

TLAČOVÁ SPRÁVA

Výsledky Hodnotenia samosprávnych opatrení (HSO) v regiónoch SR za obdobie 3. štvrťroka 2013

Centrum pre hospodársky rozvoj (CPHR), prináša výsledky projektu **Hodnotenie samosprávnych opatrení (HSO)**. V rámci projektu sa štvrťročne vyjadrujú ekonomickí analytici, podnikatelia, primátori a starostovia, zástupcovia akademickej obce, stavovských a mimovládnych organizácií k navrhovaným a realizovaným opatreniam samosprávnych inštitúcií na úrovni obcí, miest i krajov. Projekt HSO tak prináša názor odbornej verejnosti na dôležité opatrenia ekonomicko-sociálneho charakteru ovplyvňujúce kvalitu života občanov v jednotlivých regiónoch Slovenska.

Partnerom projektu je **Združenie miest a obcí SR**, realizovaný je vďaka podpore spoločností *Municipalia, a.s.* a *ZSE, a.s.*

Výsledky:

Najvyššie oceneným opatrením za obdobie **júl až september 2013** sa stalo **zavedenie žetónového systému odvozu komunálneho odpadu v obci Pucov**. Obec týmto opatrením ušetrila a úspory plánuje investovať do ďalšieho zlepšovania manažmentu odpadového hospodárstva.

Poradie opatrení od najlepšie k najhoršie hodnoteným:

(pozitívne opatrenia majú plusový rating, negatívne mínusový)

Hodnotenie samosprávnych opatrení	Rating
	[300, -300]
1. Pucov šetrí súčasne životné prostredie aj peniaze z rozpočtu	143
2. Prakovce si kvôli eliminácii záplav prenajali potok	135
3. Banskobystrická župa kúpila starú železničnú trať, prebuduje ju na cyklotrasu	126
4. Púchov plánuje v budúcom roku uhradiť za obyvateľov daň z nehnuteľnosti	-11

5. Starosta Barce nevie po slovensky, prekážku v tom nevidí	-19
6. V Trnave odklonili kamióny do hustejšie obývanej časti mesta	-22
7. V Košiciach svietili týždne lampy aj cez deň, aby striekali fontány	-72
8. Nitra kúpila medicínske prístroje, ktoré nevie využiť	- 103
9. Stará Ľubovňa rozhodla čerpať úver, konkurenčnú ponuku nezistovala	- 113

Druhým najúspešnejším samosprávnym opatrením v treťom štvrtroku 2013 sa stalo **prenajatie (za 1 euro) potoka obcou Prakovce od správcu toku**. Samospráva si na rozdiel od štátnej organizácie mohla dať žiadosť na získanie eurofondov na reguláciu koryta, aby tak zabránila opakovaniu povodní z minulosti a opatrenia aj zrealizovať.

Ako tretie najúspešnejšie opatrenie tretieho štvrtroka 2013 bola vyhodnotená **kúpa nefunkčnej železničnej trate banskobystričskou župou od Železníc SR za symbolické euro, aby tak mohla byť prebudovaná na cyklotrasu**. Kúpou získala majetkovo vysporiadané pozemky, ktorých prerod na cyklotrasu tak môže byť veľmi rýchly.

Najmenej prínosným opatrením sa stalo **konanie Starej Ľubovne, ktorá sa rozhodla čerpať úver bez vypísania verejnej súťaže**. Tým zrejme porušila zákon, ale celkom určite sa pripravila o vygenerovanie najvýhodnejších podmienok pre čerpanie úveru.

----- Podrobný popis opatrení a vybrané komentáre hodnotiteľov

1. Pucov šetrí súčasne životné prostredie aj peniaze z rozpočtu

Samospráva v obci Pucov zaviedla od januára žetónový systém odvozu komunálneho odpadu. Každá domácnosť dostala od obecného úradu 12 alebo 26 žetónov, v závislosti od toho, ako často chce odviezť smeti. K dispozícii majú harmonogram vývozu odpadu a sami sa môžu rozhodnúť, ako často budú odpad vyvážať. Platí však striktná podmienka, že žetón môžu použiť iba v prípade, ak je smetná nádoba plná. V prípade, že má domácnosť odpadu viac, ako je kapacita smetnej nádoby, môže ho dať do vreca vedľa nádoby na odpad a pripnúť na ňu dva žetóny.

Štatistika ukázala, že opatrením obec ušetrila. Kým vlani v máji vyviezli smetiari z dediny 350 nádob s odpadom, toho roku iba 270, pričom však celkové množstvo odpadu bolo zhruba rovnaké. Znamená to, že rovnaké množstvo odpadu sa odviezlo v menšom počte smetných nádob, keďže tie boli odvázané plné, čím obec ušetrila.

Za ušetrené peniaze samospráva plánuje kúpiť nové veľkokapacitné smetné nádoby na plasty. Tie sú teraz rozmiestnené na ôsmich miestach v obci, čo je ale nedostačujúce. Obec preto prikúpi ďalšie, aby zabránila vhadzovaniu plastov do smetných nádob, keďže kapacita nádob na plasty nepostačovala a ľudia nemali inú možnosť. Zvýšením separácie odpadu zároveň obec prispeje k ochrane životného prostredia.

Komentár

Prípud Pucova potvrdzuje, že najekologickejšie riešenia sú nezriedka zároveň aj najekonomickejšie. Opatrenie preto získalo priazeň hodnotiacej komisie práve pre kombináciu skvalitňovania životného prostredia a zároveň šetrenia verejnými zdrojmi na správnom mieste.

Na výhody žetónového systému pri zbere odpadov poukázal aj **Róbert Kičina**, riaditeľ Podnikateľskej aliancie Slovenska, podľa ktorého je vyššia motivácia ľudí separovať a tým zmeňšovať objem komunálneho (zmiešaného) odpadu. Nevýhodou je riziko neekologickej likvidácie odpadu, napr. pálením, alebo vyhadzovaním do voľnej prírody. Vzhľadom na informácie, že objem odpadu sa v Pucove nezmenil, akurát sa vyvážal menej často, vypovedá o úspešnosti projektu v predmetnej obci.

Na úskalia žetónového systému poukázal **Dušan Sloboda**, analytik Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika, aj keď Pucov deklaroval, že u nich nenastal. Žetóny sú formou uplatňovania tzv. množstvového zberu odpadov, ktorý v sebe nesie podľa odborníkov i dve podstatné nevýhody. Po prvé, ľudia majú tendenciu stláčať odpad do smetného koša „na doraz,“ čo má negatívne efekty na zaťaženie odvozového vozidla. Sťažuje sa tým i prípadné dotriedňovanie komunálneho odpadu, ktoré by mohlo byť v blízkej budúcnosti nosným spôsobom nakladania s odpadmi na Slovensku. Po druhé – čo je väčší problém – ľudia majú po zavedení tohto systému tendenciu zbavovať sa odpadu inak, napríklad spaľovaním v záhrade. Úspora na nákladoch na odvoz odpadov je pozitívna, ale celá pravda o výhodnosti zavedeného systému sa odhalí až po vyhodnotení, či sa oproti minulosti zásadne neznižila hmotnosť produkovaného komunálneho odpadu na obyvateľa. Ak znížila, potom je to signál, že občania spaľujú časť odpadu na záhrade alebo ho vyhadzujú na čiernych skládkach. Treba tiež oceniť, že sa samospráva snaží sama získať zdroje na rozšírenie kapacít pri zbere odpadov (cieľ zakúpiť ďalšie osobitné koše na plasty za úsporu zrealizovanú na odvoze odpadov) a nečaká, kedy jej nejaké financie pridelia z Recyklačného fondu či iných externých zdrojov a fondov.

2. Prakovce si kvôli eliminácii záplav prenajali potok

Každoročné obavy z rozvodneného potoka Zimná voda prinútil samosprávu v Prakovciach (okr. Gelnica) k netradičnému kroku. Samospráva si potok od Štátnych lesov vzala do dlhodobého prenájmu za symbolické euro ročne. Zmyslom tohto opatrenia bolo, že samospráva si na rozdiel od štátnej organizácie mohla dať žiadosť na získanie eurofondov na reguláciu koryta. Tie napokon aj získala a preinvestovala ich pri realizácii protipovodňových opatrení súvisiacich s úpravou koryta potoka.

Tohtoročná jar ukázala, že zámer sa vydaril a zregulované koryto odolalo topeniu snehu a aj privalovým dažďom. Navyše bol potok aj revitalizovaný postavením tzv. hrádzok. Celkové náklady na projekt vyšli na 620-tisíc eur.

Komentár

Druhé najocenennejšie opatrenie si svoje postavenie v rebríčku vyslúžilo za pružnosť, s akou obec zareagovala, aby si vyriešila problém s hroziacimi záplavami a za pozitívny výsledok svojho snaženia, keď na jar potok odolal aj topeniu snehu aj privalovým dažďom.

Aj podľa názoru **Bohumila Olacha**, šéfredaktora *Obecných novín*, aj tento príklad svedčí o tom, že štát (lesy či vodohospodári) nestíhajú robiť protipovodňové opatrenia a niekedy si obec dokáže – aj pomocou eurofondov – skôr pomôcť sama, aj keď je k tomu vlastne donútená okolnosťami. Na zváženie je akurát skutočnosť, že len zregulovať potok nestačí, ak sa zároveň nevybudujú nejaké vodozadržné prvky tam, kde voda spadne na zem, teda väčšinou mimo obce. Jedna jarná skúška je zatiaľ málo na posúdenie odolnosti voči povodňiam,

Eduard Vokál, primátor mesta *Lipany* v tejto súvislosti poukázal na nelogickosť možnosti čerpania fondov EÚ, ktoré sú z nepochopiteľných dôvodov jednoduchšie nie pre správcu tokov, ale pre nájomcov – obce a mestá. Uviedol, že aj v Lipanoch, kde samospráva takisto takto vyriešila všetky toky, pričom pôvodný správca ani nemal šancu získať prostriedky na taký istý projekt. Je presvedčený, že protipovodňová ochrana nie je záležitosťou obce a mesta, ale je to regionálna záležitosť. Zmena odtokových pomerov v jednej obci totiž ovplyvňuje všetky pod ňou. Zo strany samosprávy to bol preto podľa jeho názoru správny postup v štátom nesprávne nastavených podmienkach.

3. Banskobystrická župa kúpila starú železničnú trať, prebuduje ju na cyklotrasu

Zaujímavý spôsob, ako podstatne rozšíriť dĺžku cyklotrás v regióne zvolila Banskobystrická župa. Jej zastupiteľstvo totiž odsúhlasilo kúpu nefunkčnej železničnej trate z Rimavskej Soboty do Poltára od Železníc SR za symbolické euro. Ide o prvý krok k tomu, aby rokmi nevyužívaná, 29,5-kilometrová železničná trať bola prebudovaná na cyklotrasu.

Župa odôvodňuje kúpu bývalej trate ako veľký prínos k budovaniu cyklotrás v regióne najmä preto, že ide o dlhý súvislý úsek, ktorý je majetkovoprávne vysporiadaný. Navyše, podložie trate je dosť pevné a malo by preto stačiť dobudovať iba asfaltovú vozovku. Stavebno-projektovú dokumentáciu aj samotnú výstavbu cyklotrasy plánuje župa financovať z eurofondov, predovšetkým cez Program cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika.

Celková zostatková účtovná hodnota trate je takmer 772-tisíc eur. Župa spolu so železničným zvrškom, mostmi a tunelom kúpila aj budovy zastávok, strážnych budov či skladov, ktoré na výstavbu cyklotrasy nepotrebuje a nemala o ne záujem, išlo však o podmienku železničiarov. Niektoré z nich sú v havarijnom stave a bude ich treba zbúrať, ostatné župa zrejme ponúkne na predaj.

Komentár

Opatrenie bolo hodnotené kladne najmä z dôvodu, že dáva nové využitie nielen funkčne zastaranej infraštruktúre, ale nový zmysel môže dostať aj časť nehnuteľností popri trase. Zároveň však zostane k dispozícii komunikačná línia, ktorá v budúcnosti môže mať rôzny účel. Otázky však vznikli z dôvodu zatiaľ neistého financovania projektu.

Ako rozumné riešenie hodnotil opatrenie aj **Luboš Vagač**, riaditeľ *Centra pre hospodársky rozvoj*, podľa ktorého ide o spôsob, ako využiť nepoužívanú železničnú trať a zároveň podporiť rozšírenie siete cyklotrás, ktoré je na Slovensku v porovnaní so západnou Európou stále nerozvinuté. Opatrenie podľa neho môže prispieť k rozvoju miestneho cestovného ruchu a podporiť ekologické

formy mobility. Časť nákladov na vybudovanie povrchu môže pokryť predaj alebo prenájom majetku pozdĺž trasy.

Naopak, kriticky vnímal opatrenie **Vladimír Pirošík**, *advokát a poslanec MsZ v Banskej Bystrici*, podľa ktorého je veľkou tragédiou, že sa na Slovensku rušia regionálne trate. Skúsenosti vyspelejších krajín potvrdzujú, že železničná doprava je dopravou budúcnosti, nie minulosti. Nápad oživenia trate z dielne BBSK vyzerá pôsobivo. Keďže však zatiaľ nie je zabezpečený reálnymi finančnými prostriedkami, vyvoláva otázky, či nejde len o lacný predvolebný trik. Banskobystrická župa sa totiž - napriek ideálnym krajinárskym podmienkam - budovaniu cyklotrás doteraz takmer vôbec nevenovala.

4. Púchov plánuje v budúcom roku uhradiť za obyvateľov daň z nehnuteľnosti

Mesto Púchov ako prvé na Slovensku plánuje v budúcom roku obyvateľom odpustiť daň z nehnuteľnosti. Táto úľava by sa mala týkať približne štyritisíc obyvateľov a je podmienená trvalým bydliskom v meste a vyrovnanými záväzkami na nájomnom. Keďže v Púchove sa platí daň z nehnuteľnosti 0,69 € na štvorcový meter, každý z obyvateľov by tak mal podľa radnice ušetriť okolo 50 eur. Keďže zákon nedovoľuje daň odpustiť, technicky to bude realizované tak, že občan, ktorý spĺňa kritériá, dostane príspevok od mesta. Keď obyvateľ vlastní v meste viacero nehnuteľností, príspevok dostane len na byt, kde má trvalý pobyt.

Mesto Púchov svoj krok odôvodnilo snahou o stimuláciu udržania ľudí v meste a snahou o prilákanie nových obyvateľov, najmä mladých rodín. Vedľajším efektom opatrenia by malo byť aj to, že ľudia sa budú snažiť vyrovnať si svoj dlh na nájomnom, aby mohli získať nárok na stimul. Radnica plánuje podporiť aj malých podnikateľov, ktorí v meste vlastnia nehnuteľnosť, ktorú používajú na podnikanie. Na každý štvorcový meter v tejto nehnuteľnosti pri priemyselných stavbách mesto poskytne stimul 1,45 eura a pri obchode a službách 1 euro na meter.

Kritici opatrenia si myslia, že ide iba o šikovný marketingový krok v súvislosti s budúročnými komunálnymi voľbami a že mesto si tým finančne uškodí. Púchov hospodáril minulý rok s prebytkom.

Komentár

V hodnotiacej komisii panoval na opatrenie nejednotný názor, pričom mierne prevládli jeho kritici. Za opatrením videli predvolebný populizmus, keďže mesto namiesto zníženia daní všetkým, teda aj podnikateľom, vychádza vo volebnom roku v ústrety iba občanom, teda voličom.

Ako otázne vnímal opatrenie Púchova **Ján Buček**, *vysokoškolský pedagóg na Prírodovedeckej fakulte UK, Katedre humánnej geografie a demogeografie*, ktorý deklarovanú snahu mesta o stimuláciu udržania ľudí v meste a prilákanie nových obyvateľov, najmä mladých rodín touto cestu považuje za problematickú. Myslí si, že to pri celkovom rozhodovaní má iba marginálny význam a že o mieste bývania rozhodujú ďaleko významnejšie faktory (práca, ceny nehnuteľností). Ako lepší argument vníma motivovať ľudí vyrovnať si svoj dlh na nájomnom, aby sa mohol čerpať nárok na stimul. Aj tu však je možné predpokladať, že dlhy sú nezriedka väčšie ako stimul v odpustení dane z nehnuteľnosti (tzn. efekt bude menší). Myslí si tiež, že možno by bolo lepším riešením dať peniaze z dane z

nehnutelnosti „k dispozícii“ občanom, napr. cez participatívne rozpočtovanie, aby sa mohli vyjadriť, na čo ich má mesto použiť.

Opatrenie kriticky vnímal aj **Martin Šuster**, ekonóm z *Národnej banky Slovenska*. Podľa jeho názoru by dane z nehnuteľností mali byť kľúčovým prvkom v príjmoch samospráv. Na Slovensku sú dane z nehnuteľností niekoľkokrát nižšie než je obvyklé vo vyspelých krajinách. Rozhodnutie Púchova ide opačným smerom, než by bolo vhodné postupovať vo všeobecnosti. Samosprávy by sa mali viac spoliehať na dane z nehnuteľností, ktoré sú pomerne stabilné a menej na relatívne volatilný podiel z daní z príjmov.

Naopak, opatrenie vníma pozitívne **Jozef Jarina**, riaditeľ *Komunitnej nadácie Bardejov*, podľa ktorého ide v tomto prípade o originálne a zároveň špecifické opatrenie. Podľa neho až čas ukáže, aký dopad na obyvateľov a podnikateľov prinesie. V každom prípade za týmto krokom cíti sympatické úsilie vytvárať motivačné prostredie pre život svojich súčasných i budúcich obyvateľov a podnikateľov. Myslí si, že len málo miestnych samospráv na Slovensku sa reálne usiluje vytvárať vhodné podnikateľské prostredie v svojich obciach a mestách.

5. Starosta Barce nevie po slovensky, prekážku v tom nevidí

Starosta obce Barca v okrese Rimavská Sobota neovláda štátny jazyk, komunikuje len v maďarskom jazyku. Nie je to v rozpore so zákonom, pretože ten neurčuje, či kandidát na starostu alebo primátora musí ovládať jazyk krajiny, v ktorej žije. Komunikovať s občanmi obce problém nemá, pretože ľudia tam rozprávajú iba po maďarsky či rómsky, podobne ako starosta. Na miestnom úrade pracujú úradníčky, ktoré do Barce dochádzajú z okolitých dedín a starostovi pomáhajú aj s tlmočením do slovenčiny, ak je to potrebné, napr. sprevádzajú ho na služobných cestách na stretnutiach mimo obce, keď je potrebné komunikovať v slovenčine. Starosta preto nepovažuje neznalosť slovenského jazyka za vážny problém. O to viac, že údajne nepocítiť problém ani pri komunikácii s nadriadeným orgánom. Tým je Obvodného úradu v Rimavskej Sobote, kde sa dá s viacerými úradníkmi dohovoriť aj v maďarskom jazyku.

Obec Barca má 520 obyvateľov. Na rokovaní obecného zastupiteľstva sa hovorí iba v maďarčine, ale zápisnicu vyhotovujú v štátnom jazyku.

Komentár

Respondenti vnímali uvedenú skutočnosť mierne kriticky. Aj keď sa v tomto prípade priamo nejedná o konkrétne samosprávne opatrenie, neovládanie štátneho jazyka starostom si vyžaduje od obce prijímanie priebežných opatrení na elimináciu uvedeného hendikepu.

Medzi hodnotiacich, ktorí vnímali situáciu pozitívne, patrila aj **Tatiana Šulíková**, analytička spoločnosti *Amrop, Bratislava*. Myslí si, že ak starosta plní svoje záväzky, pomáha obec zveľaďovať a svojim voličom je oporou, nie je dôležité v akom jazyku sa mu to darí. Hoci sa z národného pohľadu táto skutočnosť môže zdať poburujúca, dôležitá je hlavne spokojnosť obyvateľov v obci. Zároveň poukázala na omnoho horšie prípady, keď sa starosta nevie ani podpísať. Podľa jej názoru, v takých prípadoch sú následky vedenia obce

tragickejšie ako pri neznalosti štátneho jazyka. Kým platí súčasný zákon vždy bude rozhodujúca kvalita práce, ktorú starosta vykonáva.

Naopak, odlišne vnímal situáciu **Andrej Steiner**, riaditeľ Karpatského rozvojového inštitútu v Košiciach, ktorý neznalosť štátneho jazyka zo strany starostu považuje za absolútne neprijateľnú a takú, ktorá by mala byť legislatívne ošetrená tak, aby znalosť štátneho jazyka bola podmienkou na zvolenie do verejnej funkcie na Slovensku, a to bez ohľadu na jazyk, ktorý daný predstaviteľ jedine ovláda.

6. V Trnave odklonili kamióny do hustejšie obývanej časti mesta

Trnavská samospráva sa rozhodla presmerovať tranzitujúce kamióny prichádzajúce po frekventovanej Bratislavskej ceste na sídlisko Linčianska. Stalo sa tak napriek tomu, že doterajšie dve trasy, kadiaľ mohli kamióny prechádzať, sú mnohonásobne redšie osídlené, lebo ide iba o zástavbu rodinných domov. Navyše, kamióny teraz jazdia nielen cez hustejšie osídlenú lokalitu, ale aj po horšej komunikácii než predtým, v dôsledku čoho hluk počujú aj tí, ktorí nebývajú v blízkosti cesty. Nadšení nie sú ani majitelia psov. Frekventovaná cesta oddeľuje sídlisko od plôch určených na venčenie.

Presmerovanie nákladnej dopravy cez sídlisko radnica nepovažuje za ideálne riešenie, ale tvrdí, že z daných možností bolo najlepšie. Rozhodujúcimi faktormi bolo zastavanie ulice len z jednej strany, ale aj to, že bytové domy a chodníky nie sú v tesnom dotyku s komunikáciou a že pri ceste je vysadená izolačná zeleň.

Kamióny zo sídliska by mal dostať až nový južný obchvat Trnavy, ktorého dobudovanie je naplánované najskôr o dva roky. O zmene dopravy obyvateľov sídlisko vopred nikto neinformoval.

Komentár

Opatrenie bolo respondentmi hodnotené prevažne negatívne, najmä z dôvodu jeho chýbajúcej logiky, keďže došlo k presmerovaniu tranzitu z redšie osídlenej oblasti na sídlisko. Ešte zápornejšie však bol zo strany komisie vnímaný fakt, že k opatreniu neprebehla žiadna diskusia s občanmi.

Podľa **Dušana Slobodu** to, či samospráva zvolila najlepšie možné dočasné riešenie, musia posúdiť znalci miestnych pomerov. Aj podľa neho je na celej veci zarážajúce najmä to, že o tejto zmene samospráva vopred nekomunikovala s občanmi, ktorých sa bytostne týka. Pýta sa preto, či zo strany mesta išlo naozaj aj o kalkul typu „ľudia zo sídliska nebudú spisovať petície, problém zomkne ulicu, nie sídlisko“? Myslí si, že občania sídliska majú vo svojich rukách viacero nástrojov, ako sa snažiť predošlé rozhodnutie mesta, ktoré s nimi prerokované nebolo, zvrátiť ex post. Či už je to petícia, podnety na príslušné orgány verejnej správy (napr. ohľadom hluku) alebo nie tak vzdialené komunálne voľby.

Zaujímavá názor k téme uviedol **Antonín Eliáš**, šéfredaktor časopisu *OBEC a finance z Českej republiky*, ktorý vidí riešenie v prijatí dočasných opatrení, ktoré môžu zmierniť následky do času otvorenia obchvatu mesta. Podľa neho by situácii pomohlo napríklad zníženie rýchlosti, rozloženie dopravy do obidvoch trás (minulej aj súčasnej), prípadne aj striedanie trás. Myslí si, že základným prístupom samosprávy musí byť vždy vytvorenie čo najlepších podmienok pre všetkých obyvateľov mesta, nie iba pre vybranú časť.

7. V Košiciach svietili týždne lampy aj cez deň, aby striekali fontány

V rámci projektu Európske hlavné mesto kultúry 2013 mali obyvatelia dvoch košických ulíc po dobu niekoľkých týždňov kuriozitu v podobe denného svietenia pouličných lúč. Dôvodom bolo, že lampy a fontány v zrevitalizovaných parkoch na Komenského boli napájané z jedného okruhu, čiže keby lampy nesvietili, fontány by nestriekali.

Firma prevádzkujúca pouličné osvetlenie príčinu nevedela, ale jej zástupca pre médiá vyjadril domnienku, že riešenie nebolo najlepšie stavebne alebo projekčne urobené pri rekonštrukcii. Dodal, že aby znížili náklady, každé ráno montéri vypínali lampy, ktoré pre fontány svietiť nemusia, a večer ich zas zapínali, aby zostával svietiť len nevyhnutný počet.

Mesto k situácii uviedlo, že išlo iba o dočasný stav, kým nebolo zriadené samostatné odberné miesto pre fontány. Extra náklady spojené s denným svietením lúč pôjdu na náklady mesta, čiže sa na ne poskladajú Košičania.

Parky na Komenského (pri Poliklinike Sever a Krčme Letná) a Moyzesovej zrekonštruovalo mesto vlani v rámci EHMK za skoro 3 milióny eur najmä z eurofondov. Fontány na Komenského ešte ani koncom júna nestriekali. Neskôr boli uvedené do prevádzky, niekoľko týždňov ale fungovali iba za súbežného denné svietenia pouličných lúč, hoci mesto predtým tvrdilo, že všetky fontány sú skolaudované a fungujú.

Komentár

Opatrenie ohodnotili respondenti prevažne negatívne, hoci v kontexte diania okolo projektu Európskeho hlavného mesta kultúry ide skôr o úsmevnú drobnosť. Viacerí hodnotiaci vyjadrili názor, že Košice akoby opakovane priťahovali megalomanov a ich projekty, keďže vo fontáne prepojenej na denné osvetlenie vidia ekvivalent hrajúcej fontány s reprodukovanou hudbou vybudovanej v období primátorovania Rudolfa Schustera. Ako je známe, za jeho éry sa mesto extrémne zadlžilo kvôli megalomanským projektom rekonštrukcie centra mesta.

Podobne vnímala opatrenie aj **Tatiana Šulíková**, ktorá poukázala na fakt, že to nie je prvý raz, čo Košice zaujali kuriozitou. Podľa nej je ťažké uveriť, že v projekte za 3 milióny EUR sa nenašiel spôsob ako zriadiť samostatné odberné miesto pre fontány. Ešte podivuhodnejšie je, že firma prevádzkujúca pouličné osvetlenie nevedela, že denné svietenie je nevyhnutné pre fungovanie fontán. Realizácia celého projektu v miliónoch eur tak podľa nej vyznieva povrchno a za nedbalé riešenie zaplatia opäť obyvatelia Košíc.

8. Nitra kúpila medicínske prístroje, ktoré nevie využiť

Nitrianska samospráva kúpila pre zariadenie pre seniorov Zobor, ktoré zriadila pred vyše dvoma rokmi v zrekonštruovanej bývalej detskej nemocnici na Zobore, medicínske prístroje. Mesto vysúťažilo kompletný projekt, ktorého súčasťou bola aj technologická časť a zdravotnícke prístroje. Po kúpe však zistila, že časť prístrojov je nevyužiteľná. Ide o tie zo zakúpených prístrojov, ktoré vyžadujú odbornú obsluhu, ako napr. defibrilátor s monitorom, pojazdné vyšetrovacie stojanové svietidlo, dve elektrické pojazdné odsávačky, dva kyslíkové

koncentrátory, parný sterilizátor a EKG prístroj v celkovej hodnote 43 869,67 eura.

Po tomto zistení sa mesto pokúsilo redukovať náklady na stavbu aj tým, že požiadalo dodávateľa stavby, či nemožno niektoré z prístrojov vylúčiť z dodávky. Nakoľko však už boli objednané do výroby, nebolo to možné stornovať. Mesto ich preto ponúklo na predaj Fakultnej nemocnici v Nitre, tá však nemala záujem. Neskôr s požiadavkou požičať si prístroje oslovila mesto Diecézna charita Nitra pre využitie vo svojom hospici. Túto výpožičku poslanci schválili na dobu neurčitú s výpovednou lehotou tri mesiace. Zároveň však niektorí požiadali, aby bola vyvodená zodpovednosti voči osobe, ktorá nákup nevyužitelných prístrojov iniciovala.

Napriek tomu, že primátor verejne prisľúbil preskúmať, kto bol v komisii, ktorá o nákupe prístrojov rozhodla, konkrétny vinníci stále neboli určení. A to aj napriek tomu, že pred súťažou vznikla a pracovala komisia, ktorá bola poradným orgánom projektanta, ktorý navrhoval riešenia zariadenia. Komisia bola zložená z poslancov MZ a odborných zamestnancov MsÚ.

Komentár

Opatrenie bolo vnímané hodnotiacimi negatívne, ako klasický príklad zlej projektovej prípravy rekonštrukcie, konkrétne kontroly technologickej časti. K negatívnemu hodnoteniu prispela najmä absencia vyvodenia adresnej zodpovednosti, ktorá všeobecne vo verejnom sektore stále chýba.

Opatrenie kritizoval aj **Andrej Steiner**, podľa ktorého tento typ rozhodovania, ktorý je založený na názore komisie, kde väčšinou majú zastúpenie politické kluby a nie odborníci, je jednou z najhorších praktík v celom systéme rozhodovania vo verejnej správe na všetkých úrovniach. Neexistencia sankcií voči zlému rozhodnutiu a nezosobnenie zbytočných výdajov vo verejnej správe je „vodou na mlyn“ takýchto rozhodnutí.

Situáciu videl odlišne **Vojtech Koleják** lekár z nemocnice s poliklinikou v Trstenej, podľa ktorého sa uvedené prístroje mohli využiť podľa zamýšľaného projektu. Vyžadovalo by si to však podľa neho zaučenie opatrovateliek, ak sú medzi nimi aj zdravotné sestry. Myslí si, že úmysel projektanta aj komisie nebol zlý, otázne podľa neho bolo to, či to komunikovali s príslušným lekárom, ktorému patrí príslušný obvod.

9. Stará Ľubovňa rozhodla čerpať úver, konkurenčnú ponuku nezisťovala

Samospráva Starej Ľubovne sa rozhodla čerpať úver 700-tisíc eur na opravu miestnej škôlky od konkrétnej banky, hoci konkurenčná ponuka mohla byť pre mesto výhodnejšia. Mesto však ďalšiu peňažnú inštitúciu o podmienky úveru nepožiadalo. Opravu škôlky totiž zabezpečovalo cez osobitný program s Európskou bankou (EBRD), ktorá má na Slovensku dve partnerské banky.

Oponenti postup radnice kritizujú, pretože sa týchto okolností mesto nevie posúdiť, z ktorej banky by dostalo lepšiu a výhodnejšiu ponuku, lebo o ňu inde nepožiadalo.

Primátor obhajuje postup radnice tým, že oslovenie jedinej banky bolo zapríčinené časovým tlakom, a tým, že v prípade rokovania s druhou bankou by bol v procese potrebný audítor, čo by situáciu sťažovalo. Ďalším z dôvodov mal

byť aj fakt, že vybraná banka v minulosti postavila pre jednu zo staroľubovnianskych škôl multifunkčné ihrisko na kľúč.

O úmysle vziať si úver nevedela ani kontrolórka mesta, ktorá sa o ňom dozvedela až v deň konania zastupiteľstva. Takisto chýbalo aj stanovisko finančno-ekonomickej komisie. Poslanci napriek tomu čerpanie úveru schválili. Stará Ľubovňa má v súčasnosti 658-tisíc eur nesplatených úverov, ku ktorým pribudol spomínaný úver na škôlku.

Komentár

Najnegatívnejšie hodnotené opatrenie bolo veľkou väčšinou hodnotiacich vnímané ako chybný, ba niektorými až ako nezákonný krok. Absencia verejnej súťaže totiž zabránila mestu nechať si v súťaži vygenerovať najlepšiu možnú ponuku, čo hodnotiaci vnímali ako plytvanie verejnými zdrojmi.

Názor, že v tomto prípade došlo zo strany mesta k porušeniu zákona vyjadril aj **Eduard Vokál**, podľa ktorého je to v rozpore s pravidlami prijímania úverov, kde poslanci pred takýmto krokom musia poznať stanovisko kontrolóra. Je to priamo v zákone o rozpočtových pravidlách č.583/2004 Z.z., §17 ods.9. Tvrdenie časovej tiesni podľa neho neobstojí, lebo rekonštrukcia za 700 tis. € musí byť predsa naplánovaná, musí byť v PHSR. Podľa zákona o verejnom obstarávaní sa jedná o výdavky (na dlhovou službu), ktoré ak prevýšia hodnotu 10 tis. €, mesto malo povinnosť zrealizovať verejné obstarávanie podľa zákona.

Podľa **Dušana Slobodu**, ak odhliadneme od zažitej skúsenosti, že verejné obstarávanie je na Slovensku často synonymom pre legalizovanie tunelovania verejných zdrojov, platí, že ide o proces, prostredníctvom ktorého by subjekt verejnej správy kupujúci tovary alebo služby mal v zmysle legislatívy o verejnom obstarávaní posudzovať viaceré ponuky s cieľom vybrať čo najlepšieho adepta na dodanie požadovaného tovaru, či služby z hľadiska ceny a kvality. Podobné princípy čo i len teoreticky však absentujú v legislatíve v prípade výberu úverov.

Napriek tomu, že by podobne malo platiť, že ak si samospráva vyberá úver, mala by sa snažiť vybrať si na bankovom trhu s úvermi čo najlepšie podmienky, nemá takú povinnosť a málokedy sa tak oficiálne deje. Prípád Starej Ľubovne je z tohto pohľadu len jeden z mnohých. Absolútne neprijateľná je však argumentácia primátora, ktorý zdôvodňuje výber banky tým, že mestu „dáva cez svoju nadáciu detské ihrisko.“

Ak sa občan alebo firma rozhoduje o tom, že si vezme úver, ťažko si predstaviť, že by také rozhodnutie padlo bez toho, aby došlo k porovnávaniu viacerých ponúk s cieľom vybrať tú najvhodnejšiu. Samospráva, ktorá sa nespráva podobne ako občan alebo firma, len potvrdzuje, že k verejným financiám sa ľudia správajú menej zodpovedne ako k svojim vlastným. Ak nie je zákonná povinnosť správať sa vo verejnej správe podľa zdravého rozumu, správame sa ľahkovážne ako idioti?

Naopak, **Bohumil Olach** vyjadril názor, že časový faktor je v podobných prípadoch veľmi dôležitý, okrem toho medzi ponukami bánk nie sú ž také veľké rozdiely, aby mohlo mesto až toľko ušetriť. K povinnostiam hlavného kontrolóra nepatrí posudzovať všetko, čo robí mesto, ale iba to, čo má vo svojom pláne a o čo ho zastupiteľstvo požiada. Myslí si preto, že označiť postup mesta za zlý by bolo nenáležité.

RETROSPEKTÍVA

Pohľad späť na vybrané opatrenie, hodnotené v tomto projekte v minulosti (rubrika sa opätovne nehodnotí)

Rožňava uverejňuje na svojom webe mená ľudí, ktorí nezištne pomáhajú zveľadiť mesto

Rožňavská samospráva zriadila na svojej internetovej stránke novú rubriku s názvom „Pomáhajú mestu“, v ktorej začala priebežne zverejňovať mená občanov a organizácií, ktorí sa spontánne a nezištne pričínili akoukoľvek verejnoprospešnou činnosťou k zveľadeniu a skrášeniu Rožňavy, a to bez finančného príspevku zo strany mesta. Samospráva sa rozhodla touto formou vyjadriť poďakovanie a uznanie tým, ktorí sa podieľajú na rozvoji a zveľadení mesta. Mená v rubrike majú zostať natrvalo s výnimkou, ak o odstránenie mena požiada samotný občan. Návrhy na týchto ľudí môže poslať každý obyvateľ mesta na emailovú adresu mesta alebo ich navrhnúť v rámci diskusného fóra na oficiálnej webovej stránke mesta.

Súčasnosť:

Aj po roku je rubrika stále funkčná a dostupná hneď na úvodnej strane webového portálu mesta. Po kliknutí na príslušné meno občana či organizácie, sa čitateľovi zobrazí screen, v ktorom je uvedené, čo daný subjekt pre mesto vykonal užitočného. Podľa informácií samosprávy, mesačná návštevnosť úvodnej stránky portálu mesta je okolo 10 tisíc osôb (9 378 v júli 2013).

Poznámka:

Členovia hodnotiacej komisie hodnotia opatrenia v rámci tohto projektu bez nároku na odmenu. Jednotlivé hodnotenia majú charakter ich osobného postoja a nemusia zodpovedať názorovej línii CPHR alebo organizácie, v ktorej hodnotitelia pôsobia.

Členovia hodnotiacej komisie, ktorí hodnotili opatrenia monitorované v 3. štvrtroku 2013:

Ján Buček, vysokoškolský pedagóg, Prírodovedecká fakulta UK, Katedra humánnej geografie a demogeografie

Jozef Čavojec, redaktor denníka SME, Bratislava

Antonín Eliáš, šéfredaktor časopisu OBEC a finance, Praha, Česká republika

Juraj Fekete, Peter Dóka, Regionálne poradenské a informačné centrum, Dunajská Streda

Juraj Gallo, ekonóm, Mestský úrad Žiar nad Hronom

Jozef Jarina, riaditeľ, Komunitná nadácia Bardejov,

Andrej Juris, predseda predstavenstva, ZSE Distribúcia, a.s., Bratislava

Róbert Kičina, riaditeľ, Podnikateľská aliancia Slovenska, Bratislava

Vojtech Koleják, lekár, Nemocnica s poliklinikou, Trstená

Juraj Nemec, profesor, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

Bohumil Olach, šéfredaktor, Obecné noviny, Bratislava

Vladimír Pirošík, advokát a poslanec MsZ, Banská Bystrica

Dušan Sloboda, analytik, Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, Bratislava

Andrej Šteiner, riaditeľ, Karpatský rozvojový inštitút, o.z., Košice

Tatiana Šulíková, analytička, Amrop, Bratislava

Martin Šuster, ekonóm, Národná Banka Slovenska, Bratislava

Ľuboš Vagač, riaditeľ, Centrum pre hospodársky rozvoj, Bratislava

Eduard Vokál, primátor, Lipany